

Henning Bergenholtz & Sven-Göran Malmgren

Forord

Denne udgave af LexicoNordica omfatter mere end 300 sider, og det er noget mere end alle andre numre de sidste otte år. Indtil en vis grad kan dette nummers omfang også forklares som en positiv og glædelig reaktion på vores beskrivelse af et faldende antal anmeldelser; i LexicoNordica 10 var antallet nede på seks. Denne negative udvikling er brudt i årets nummer med ikke mindre end fjorten anmeldelser af svenske, danske, norske og finske ordbøger.

En anden grund til nummerets omfang er, at flere bidrag ligger nær – og i ét tilfælde noget over – den tilladte øverste grænse på 25 sider. Til disse lange bidrag hører også anmeldelserne af *Den danske ordbog*, den nye store danske ordbog i seks bind, og *Svenskt språkbruk*, den nye svenske konstruktionsordbog. Færdiggørelsen af disse ordbøger er to meget vigtige leksikografiske begivenheder i Danmark hhv. Sverige og også i hele Norden. En udførlig diskussion af konception og indhold af disse ordbøger er derfor yderst relevant. Når det gælder den danske ordbog, er det ikke muligt at behandle alle aspekter i én anmeldelse. Vi afprøver derfor en model, som indtil nu ikke er blevet brugt i LexicoNordica: Anmeldelsen deles op på to numre. Denne fremgangsmåde kan også begrundes med henvisning til, at kun de to første af bindene er udkommet; når den anden og sidste del af anmeldelsen skrives i løbet af foråret 2005, vil hele ordbogen kunne inddrages i bedømmelsen.

Årets tema er bilingval leksikografi i Norden. Til det traditionelle symposium på Schæffergården i København var der indbudt otte foredragsholdere. De fleste af disse foredrag er blevet omarbejdet til artikler, som gengives i tidsskriftets temadel. Derudover indgår der i temadelen et bidrag, som ikke bygger på et foredrag på Schæffergården. En rapport om konferencen, skrevet af Arne Olofsson (Göteborg), vil blive publiceret i Lexicographica 2005.

I indbydelsen til symposiet blev temaet begrænset på to måder: Dels skulle bidragene udelukkende behandle ordbøger mellem sprog i Norden og sprog uden for Norden (ordbøger mellem sprog i Norden tematiseredes i LexicoNordica 8, 2001). Dels blev det anbefalet at undgå at tematisere grammatik i bilingvale ordbøger (se hertil LexicoNordica 2, 1995). Derimod blev deltagerne opfordret til beskrivelser af bilingvale ordbogstraditioner af typen engelsk-svenske eller finsk-russiske ordbø-

ger. Tre af bidragene har fulgt denne opfordring om udarbejdelse af historiske oversigter og bidrager således til at skaffe væsentlig ny viden om leksikografiske traditioner i Norden. De øvrige bidrag lægger i større eller mindre udstrækning vægten på metaleksikografiske problemstillinger, delvis i tilknytning til nye ordbøger eller løbende ordbogsprojekter. Vi henviser læserne til tidsskriftets temadel.

Her vil vi i stedet gengive nogle af hovedpunkterne i symposiets afsluttende diskussion. Med udgangspunkt i Sven Tarps foredrag var alle deltagerne enige i vigtigheden af at opnå en fælles forståelse af termerne bilingval leksikografi og bilingval ordbog. Ligeledes var man enige i, at dikotomien monolingval/bilingval ordbog er kommet for at blive; de er blevet brugt i så godt som alle hidtidige metaleksikografiske bidrag, det vil de sikkert også i kommende bidrag. Samtidig var det både under diskussionerne efter de enkelte foredrag og også i den afsluttende debat blevet klart, at etiketten "bilingval ordbog" ikke siger noget præcist om ordbogens indhold og slet ikke om dens funktion. Om man derfor skulle henvise udtrykket til det leksikografiske værkstedssprog og til ordbøgers reklametekster, som Sven Tarp de facto foreslog, kunne man ikke helt tilslutte sig. Men der blev heller ikke fremsat et klart alternativ til Tarps forslag om at se en glidende overgang mellem mono- og bilingvale ordbøger, som i stedet for snarere burde beskrives ud fra deres funktion som kommunikationsrelateret og/eller vidensrelateret værktøj. Diskussionsbidrag til denne problemstilling ses gerne til næste udgave af *LexicoNordica*.

For to år siden behandlede temadelen i tidsskriftet normering i nordiske ordbøger. Dette tema forbliver aktuelt, hvad der fx også ses i nogle af anmeldelserne i dette nummer. Også ved årets symposium om bilingvale ordbøger spillede normeringsproblematikken en væsentlig rolle. Specielt tematiseredes, om de nordiske bilingvale ordbøger burde følge de enkelte nordiske sprognævns ortografiske og fleksionsmorfologiske beslutninger. Man var enige om, at ordbogsbrugerne altid havde nytte af at få at vide, hvilke varianter der var godkendte og hvilke ikke. Men diskussionen viste også klart en generel anbefaling af en medtagelse af ikke godkendte former, herunder også fagsprogligt almindeligt brugte varianter, som afviger fra sprognævnenes beslutninger.

Endvidere diskuteredes muligheder for arbejdsbesparende samarbejde mellem de nordiske lande, som har nært beslægtede sprog. Hvis der fx allerede forelå en udmærket L2-norsk ordbog, men ingen anden L2-nordisk ordbog (hvor L2 betegner det samme ikke-nordiske sprog), så kunne man måske med fordel bruge dele af den foreliggende bilingvale ordbog ved udarbejdelsen af en ny bilingval ordbog med et andet

nordisk sprog. Denne tanke er selvfølgelig ikke ny; den blev fx også diskuteret på Schæffergård-symposiet om lærerordbøger i Norden 1999, hvor der henvises til gode eksempler med den svenske Lexin-database i bl.a. Norge og Island. På lignende vis kunne man med fordel tænke på at oprette en fælles nordisk orddatabase til brug for bilingvale projekter.

Nogle mere specielle problemstillinger blev også nævnt. Hertil hører spørgsmålet om kvaliteten af nordiske bilingvale ordbøger. Det er fx blevet fremført af den tyske leksikograf Franz Josef Hausmann ved et af de leksikografiske symposier i København, at verdens bedste bilingvale ordbøger kommer fra Danmark og Holland. I alle tilfælde vil vi her påstå, at den store dansk-franske/fransk-danske ordbog i fire bind er i absolut verdensklasse (sml. Bornäs 2000).

Der blev derudover gjort opmærksom på, at en række vigtige ældre nordiske bilingvale ordbøger kun fandtes på enkelte biblioteker og derfor var yderst svært tilgængelige for den leksikografiske forskning. Der ligger i denne oplysning en indirekte opfordring til at prøve at skaffe offentlige og private midler til en udgivelse af de vigtigste ældre bilingvale ordbøger.

Årets Schæffergård-symposium var unikt på den måde, at der ikke blot deltog foredragsholderne, men derudover også hele redaktionskomitéen for LexicoNordica og bestyrelsen i Nordisk Forening for Leksikografi. Diskussionerne i tilslutning til de enkelte foredrag og også den afsluttende diskussion af hele symposiet blev også derfor på bedste vis både dybtgående og fagligt spændende.

Før selve symposiet fandt der et møde sted for redaktionskomitéen. Vi var enige om, at erfaringerne ud fra de første 10 års samarbejde med udgivelse af tidsskriftet var yderst positive. Her tænker vi ikke bare på arbejdet inden for selve redaktionskomitéen, men også med personer udenfor, i særdeleshed med Rikke Hauge og Kristinn Jóhannesson (som begge har medvirket i alle årene, sidstnævnte som layoutansvarlig) samt Ståle Løland, Birgitta Lindgren, Henrik Holmberg og Torbjørg Breivik i deres egenskab af sekretariatsleder hhv. sekretærer for det Nordiske sprogsekretariat hhv. Nordisk sprogråd.

Et vigtigt spørgsmål under redaktionsmødet var også kvalitetskontrollen af bidragene til tidsskriftet. Vi enedes om at skærpe omfanget af peer review og håber på denne måde at kunne gøre LexicoNordica til et endnu bedre tidsskrift.

Vi var også enige om, at LexicoNordica burde blive mere synlig på internettet. Vi sigter på at kunne publicere kommende numre på nettet, dvs. fra og med LexicoNordica 12. De tidligere numre, dvs. LexicoNor-

dica 1–11 vil herefter også medtages i internetudgaven, men kun de artikler, som uden problemer kan overføres til en hjemmeside. Kun abonnenter vil få et kodeord, som giver tilgang til hele tidsskriftet, men ikke-abonnenter vil få mulighed for at læse enkelte numre – i håb om at udbrede kendskabet til tidsskriftet og dets indhold og også om flere abonnenter. Som en del af dette tiltag vil vi derudover lægge samtlige indholdsfortegnelser, forord og abstracts ud på LexicoNordicas hjemmeside tilgængelig for alle.

LexicoNordica er en vigtig del af de aktiviteter, som Nordisk forening for leksikografi udøver. Men vi kunne og burde i højere grad i tidsskriftet henvise til foreningens andre aktiviteter, herunder især foreningens konferencer (se i dette nummer side 338). Derudover vil vi sikre os, at der hver gang efter afholdelse af en nordisk leksikografikonference offentliggøres en rapport herom i næste nummer af LexicoNordica. Vi har i et tidligere forord opfordret til at indsende flere konferencerapporter, fx fra Euralexkonferencerne eller fra de internationale leksikografikonferencer i København. Denne opfordring vil vi her gentage.

LexicoNordica spiller uden tvivl en central rolle i den nordiske leksikografi. Men vi burde sigte efter at gøre tidsskriftet mere synlig i andre forskningsmiljøer. Mange af artiklerne i LexicoNordica er yderst relevante i sprogvidenskabelige sammenhæng og kunne her med fordel for både leksikografer og lingvister inddrages og citeres noget oftere. Ikke alle nordiske universitetsbiblioteker er abonnenter på tidsskriftet – eller endnu ikke. En synlighed på internettet vil her uden tvivl være vigtig for en sådan yderligere udbredelse.

Vi besluttede også, hvilke temaer der skulle tages op i temadelen i LexicoNordica for årene 2008–2009. De følgende fem år har vi således følgende temaer:

- 2005: Elektroniske ordbøger i Norden
- 2006: Historiske ordbøger i Norden
- 2007: Nordiske encyklopædier og leksika
- 2008: Ordbogsbrug i Norden
- 2009: Ordforbindelser i monolingvale nordiske ordbøger

Til slut vil vi takke Nordens sprogråd for finansiel støtte til både symposiet, til redaktionsmødet og til trykningen af tidsskriftet. Vor tak går også – som mange gang før – til Rikke Hauge og til bestyrelsen af Fondet for Dansk-Norsk Samarbejde, som i lighed med tidligere år gjorde det muligt at gennemføre symposiet på Schæffergården til en meget fordelagtig pris.

Litteratur

- Bornäs, Göran 2000: Ett franskt lexikonpaket från Norstedts. I: *Lexico-Nordica* 7, 223–237.
- Olofsson, Arne 2005: Bilingual lexicography in the Nordic countries. Report on a symposium in Copenhagen, January 30th – February 1st 2004. I: *Lexicographica* 24 (i trykken).